

REDACTIA

Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an 20 or.
Pe jumătate an .. 10 c
Pe 1 lună 2N-rii de Duminecă pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 5.2

TRIBUNA

Aspirațiile naționalităților.

(Gh.) Este un rezultat foarte însemnat al activității deputaților noștri — între alte rezultate — faptul că chestiunea națională a ajuns pe planul întâi al preocupărilor arzătoare ale publicității. Toți oamenii politici ungari serioși văd și înțeleg că prin activitatea parlamentară a deputaților noștri a izbucnit un foc care până acuma ardea sub spuză. O grea durere, o mare anomalie a vieții statului nostru a stat timp îndelungat ascunsă și înlăturată din viața publică ungurească cu ajutorul paliativelor proprii firii și mentalității stăpânilor noștri: procese, amende, închisori, opreliști și până și surghiuniri.

Acuma când ea a eșit la suprafață, oare ungurii au înțeles însemnătatea acestui fapt istoric? Oamenii politici s-au rostit asupra ei și declarațiile lor bune-rele, competente sau ba, sunt cunoscute. Dar presa ungurească? Aproape în întregimea ei, ea nu se arată la înălțimea situației și a momentului.

Aceleași fraze, aceleași idei, aceleași formule goale stereotipe, până și aceleași învechite injurături și a căror mărginire, lipsă de competență, stârpiciune și vârstă respectabilă te umplu de milă pentru gazetari și bieții cetitori deopotrivă. Să mă lămuresc.

Nu cerem presei ungurești să-și schimbe punctul ei de vedere față cu noi. Nu. Să poftască să ne lovească și să ne injure, înainte, cum i-se șade bine unei prese ungurești de treabă și cum cer interesele sfinte

și înalte ale patriotismului unguresc neprihănit.

Dar vă cerem domnilor, dacă nu vă su-părați, o leacă de variație, de noutate în idei, în cunoștinți, în concepția acestei chestiuni, o cerem chiar în interesul cititorilor D-v., saturați cu lucruri răsuflăte și setoși de puțină lumină nouă.

O excepție face singur »Budapesti Hir-lap«. Deși nici articolele acestui ziar nu sunt întotdeauna ireproșabile din acest punct de vedere, totuși autorii lor aduc în discuție — afară de obligatoarea preocupare ungurească — mai multă competență și seriozitate. Pentru aceea articolele acestui ziar sunt totdeauna o lectură interesantă și instructivă pentru un român. Ea este interesantă pentru că dovedește din câte părți nouă poate fi luminată și dovedită o teză în sine greșită și absurdă.

Deci un fel de gimnastică sau mai bine jonglerie a creierului.

Astfel numărul din urmă al acestui ziar aduce un remarcabil articol de fond cu titlul de »Aspirațiile naționalităților«, remarcabil atât prin constatările cât și prin concluziile lui.

Ziarul unguresc constată mai întâi și cu o mică parte de dreptate — cum deputații noștri nu au găsit cuvinte și argumente pentru a răspunde învinuirilor ce li-s'au adus în cameră prin oratorii majorității, lui Vá-zsonyi, Dobroszláv, Nagy Dezső și Andrássy.

Constatând pe urmă caracterul poliglot al statului unguresc, »B. H.« zice:

»Deci sau mergeau pe calea unificării în

limbă sau cătră desagregarea țării. »Tribuna«, urmează ziarul unguresc, accentuiază în mai multe rânduri că soarele naționalităților va răsare în Viena și declară că trebuie să se unească cu socialiștii »cari sunt numai antipatrioți, dar nu-și antinaționali«. Primejdia naționalităților este foarte mare și nu poate fi combătută cu măsuri de poliție. Trebuie să începem cât mai de grabă cu munca noastră de unificare (adecă maghiarizarea) țării. La noi naționalitățile nu fomeză încă niște factori politici ca în Austria ci mai mult factori etnografici. Aceste individualități etnice la noi încă nu s'au organizat și nu au atins un grad mai mare de dezvoltare culturală și economică. Din cauza aceasta noi, nesocotim azi însemnătatea aspirațiilor naționalităților. Dar ele vor putea să devie o bubă incurabilă, mortală«.

Ziarul unguresc propune ca mijloace de înăbușire a progresului naționalităților 1. împedecarea oricărei organizări a lor 2. a înlătura toate deosebirile și antagonizmele ce ne despart de unguri și de-a întări toate legăturile ce ne unesc cu ungurii.

Cum precizează ziarul unguresc aceste cuvinte vagi? Eată cum: *Să strivim zice, pe șefii lor cu forța, răspândirea limbii ungurești (care-i egală cu stîrpirea limbii noastre), desființarea bisericilor autonome naționale, înlocuirea lor cu o biserică ortodoxă ungurească și o biserică unită ungurească, să împedecăm orice organizare economică a naționalităților și să desființăm toate băncile naționalităților.*

Față cu românii, ca cei mai primejdioși, ziarul propune mijloace extraordinare. Pro-

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

I. T. Mera: „Din lumea basmelor“.

Recenziune de Leandru.

»Iuliu al părintelui Mera«, pentru generația noastră, cari începusem »normele« cu învățătorul Serb, azi referent scolar în Arad, fusese obiect de admirație... Par'că-l văd ș'acum: înalt și subțire, alb la față »ca o domnișoară«, ochii negri, negri și blânzi și foarte serios, — ne apropiam cu oare-care sfială de el când în vacanțele de Crăciun ori de Paști venea acasă dela »gimnaz« unde învăța... Țin minte, că odată »studentii« au jucat teatru în școala lui Voștinar... Eu umblam p'atunci la școala normală ungurească, dar totuși m'au ales și pe mine să joc, și încă un rol comic... »Bată-te norocul, să te bată, că ne făcuși să râdem bine«, — zise Iuliu al părintelui Mera... Asta a fost lauda care m'a fericit d'opotrivă cu sărutarea mamei, într'o Duminecă, după-ce cântasem în biserică »apostolul«. A fost totodată, începutul legăturilor noastre prietenești. Mergeam câte odată, pe la părintele Mera, care un an ne-a fost și învățător, să ne arate ce face Iuliu... Pe

când noi hoinăream pe »Merezin« ori prin »grădina mare alui Bogoș«, Iuliu cel cumpătat și îndemănat, țin minte, că făcuse odată un ciur (în mic) care umblă, lucru de mirozenie, întocmai ca cele mari, pentru vânturatul grăului... A mai făcut portretul său propriu... și scria mult.

Mai târziu »Convorbirile Literare« aduceau la loc de frunte scrisesele lui Iuliu, iar zilele trecute primiram la redacție un volum de I. T. Mera (el este fiul părintelui Mera, regretatul preot al Șiriei), intitulat: »Din lumea basmelor«.

Ca tehnică, puține cărți românești s'au tipărit mai cu multă grijă... Onoare institutului de arte grafice și editură »Minerva«, București. Are în text 87 ilustrațiuni, admirabil executate.

Cuprinsul... ce să zic de cuprins?!... Nici Slavici n'a scris povești mai »în glasul nostru«, căci Mera le-a scris așa cum le-a auzit în tinerețe, din gura șirienilor... Chiar în vecinătatea părintelui Mera ședeă un mare »povestaș«, Mitru Maja, fiul tatei, care și mie mi-a procurat multe ore de vrajă. Sunt scrise, s'ar putea zice, în dialect, cu vorbe care aproape numai pe la noi s'aud (sbeg, puravă, smăc, pristui, sfăcuri, steanuri, și la el — în loc de: și lui, sterț, ciurda, bongar, tupilește, gorgoneă, porșoraș, zăranie,

preti, delazuiescă, butica, nătântav, șozănie, zgrâmboc, cotrog, stobor, dedat, zancă, pomnol, etc. etc.) dar adunate și redată cu atâta farmec, încât romanul cel mai perfect nu-l citești cu mai multă plăcere. Pe 284 ne dă 10 povești, cari deși sunt cunoscute și în alte părți locuite de români, nu le află însă mai frumos nicăiri, nici la Ispirescu, nici la Stăncescu. Chiar coloritul lor dialectal: felul de gândire al podgorenilor cari compară bunătatea cu vinul dela Măderat, și peste tot: fac reflecțiuni de caracter local, dau volumului un loc distinct în literatura noastră populară.

La tot cazul, între cei-ce s'au ocupat cu literatura poporană, fie aici fie dincolo, în România, I. T. Mera cu volumul său are drept să fie socotit alături cu Ispirescu și Slavici. Pentru că a dat dovezi strălucite nu numai despre dragostea cu care a adunat cele mai scumpe mărgăritare ale fantaziei poporului, ci și despre iscusința cu care a fixat, pentru totdeauna, aceste perle în salba mare care e mândria noastră națională.

Il felicităm cu dragoste și așteptăm și volumul cu mult apreciatele schițe din călătorie.

Telefon 561.

Telefon 561.

Magyar Benoid-gáz
Részvényiársaság.

Arad, Pécskai ut 13|14.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hotel, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școale, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea-ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1-6 filleri.

pune crearea unei zone de poporație ungu-rească colonizată pe teritoriul românesc pentru a uni pe săcui cu ungurii de pe pustă. Comitatele vor trebui arondate astfel, ca numărul comitatelor cu majoritate străină să se scadă cât mai mult.

Este dar o campanie mare grea și care va reclama zecimi de ani de muncă pentru stat și guvern. »Trebuie să părăsim, încheie foaia ungurescă, sistemul de până acum al dezorientării, al luptei incidentale, dibuitoare și fără program. Atunci vom avea o năzuință hotărâtă, neșovăitoare, consecventă și continuă, care va merge drept spre țintă. Numai cu chipul acesta vom izbuti în această luptă grea».

Din partea noastră nici un comentariu. Articolul acesta nu-i de cât o formulare consecventă și preciză a unor lucruri vechi.

Dar ne vine o idee. Propunem actualului guvern și mai ales partidului kossuthist un lucru. Să prefacă actualul guvern din guvern de tranziție în guvern permanent, chiar și pe câteva decenii cu următoarea lozincă: întâi înfrângerea dușmanului din lăuntru, naționalitățile, și pe urmă a celui din afară, Viena.

Ar fi un pretext nu se poate mai frumos, mai plauzibil și mai popular pentru a ascunde lăpădarea rușinoasă de principii de dragul puterii.

Ce zici, dle Kossuth, o idee minunată, nu-i așa?

Dar ne temem de un lucru. Ne temem, că vă veți lăpăda de principii și fără acest pretext.

Libertatea învățământului.

De dr. U. T. Mihaiu.

III.

3. Statele reacționare.

Materialul relevant îl putem folosi de pedestal pentru concluziuni mai departe. Libertatea învățământului nu există încă în multe state europene. Franța e țara pedagogică cea mai liberală de pe continent.

Mai ales în state cu populație poliglotă, se subordonează orice libertate de învățământ idolatriei prejudicioase a unității morale și naționale. Aici se svârcolește politica în o tentativă constantă pentru monopolizarea și reglementarea învățământului. Bine înțeles, unde este odată monopol, nu mai poate fi libertate. Guvernele ce urmăresc atari idei, nu mai sunt democrate, ci aristocrate, nu materiale după cum trebuie să fie, ci spirituale, nu moderne, ci medievale. Ideile aceste fac guvernele să creadă, că ele sunt persoane morale, fapte etice, de acea îndreptățite a interveni și în ordinea morală a societății, ce este însă o pretenție întârziată, abusivă, papistă, dar nu un drept de care se poate folosi un guvern într'un stat civilizat modern.

A face din învățământ un monopol, ca din tutun, sare, chibrite, foite de cigarete, e un act ridicol, o proclamație papistă, infalibilitatea însăși. Cine poate să-și aroge virtutea divină a spune, că libertatea zace toată la mine, numai la mine, la nimeni altul fie el cât de liber? Nu e aceasta o dogmă petrificată? O teoremă evaporată? Nu profesau astfel jesuitii și inquisitorii societății sinistre a evului-mediu? Dacă e libertatea statului o libertate adevărată, nu poate zări în libertățile particularilor inimicii lui. Libertatea nu se teme de libertate, nu-

mai de despotism, libertatea fortifică și fructifică altă libertate. Nu poate exista o libertate care să omoare în senzul acesta altă libertate.

Se recere o dosă mare de ipocrisie a afirmă că învățământul e liber, când statul a luat precauțiuni a interveni, a interzice, a comandă, a impune metodele lui patentate de instrucțiune după-cum îl taie capul. Noi nu credem că vechii capușini a evului mediu au fost mai prefăcuți și fățarnici decât ministrii unui atare stat. Acești capușini erau sinceri, căci nu vorbeau de libertate ca regimurile ce poartă frazele libertății pe buze și care calcă drepturile în picioare. Jocul acesta nu e tuturora pricepător, pentru că injustiția îmbracă când comite un act arbitrar forma respectabilă a legii paradoxale.

Tendențele acestea pe terenul învățământului nu stau în nici o armonie cu caracterul laic și liber a societății democratice moderne. Oare numai guvernul să se bucure de aptitudinile pedagogice, numai el să aibă capacitatea instruirii? Dacă se află învățământul în mâinile statului nu se poate ca în acest sistem să nu se destileze spiritul guvernator. E foarte posibil ca statul să zică într'o bună zi, toate ființele au să cugete așa cum cuget și eu, repetând din cuvânt în cuvânt formulele pe care domnul ministru de instrucțiune le-a comunicat în mod oficios. Statul poate să afirme mai departe, că de acum înainte există numai un singur sistem de învățământ, învățătorii și profesorii sunt slugii statului, o altă metodă e prescrisă și interzisă.

Concepția asta domină încă în unele state, ce e un reacționarism furios, uimind și isbind pe ori-ce cugetător drept, care posedă încă candoarea credinței într'un progres social și politic. Strigătul: »Să trăiască libertatea, nu va fi decât șipetul minorităților persecutate, în loc de a fi devise majorităților triumfătoare».

Idea fixă a unității morale o vedem încă încorporată în Rusia, unde Țarul e și capul bisericii, în imperiul otoman, în Montenegro, în Spania unde curtea e înecată în păcla sfântă a papismului catolic, etc. Concepțiunea asta teologică e azi în toate statele occidentale învinsă. Tragica politică și juridică modernă a stabilit noțiuni mai reale și binefăcătoare.

Să presupunem că un guvern a făcut din învățământul țării un vast seminar național, unde are pretenția să lumineze tinerimea după fazonul lui. Opera asta nu va succeda decât atunci, când libertatea presei e interzisă, când dreptul de a vorbi e suspendat și când religia va fi pentru toți acea pe care o propune statul în mod obligator. De ce? Pentru că influința mediului social, a străzii, a casei, a obiceiurilor e mai puternică decât influința superficială și fragilă a școlii. Cultura școlară e o spoială pe din afară, cultura familiară și a traiului social să prefacă în a doua natură. Omul e până la moarte tributatar vieții în care se mișcă. În școală se propagă spiritul, în societate se cultivă inima, și spiritul nu poate fără inimă să creeze nimic vibrant și durabil. Fără înconjurul social e educațiunea școlii ceva van și ilusoric, de-aceia trebuie ori-ce sistem pedagogic să se bazeze pe credințele, moravurile și instinctele sociale. Aceasta e numai atunci posibil, când sistemul învățământului e liber, neutru tolerant, dar nu forțat, deprimător, mașinal.

Zădarnic zice un stat prin învățătorii lui docili: lucrul acesta e așa și acela așa, școlarul va fi isbit și mirat în curiozitatea lui nepotolită când se va întoarce din sala de instrucțiune acasă și va da de un jurnal, unchiu, moș, care susține tocmai contrariul dela ce a auzit pe băncile școlii.

Proces pentru agitație.

Procurorii maghiari s'au pus pe lucru Presburgul, Rosenbergul, Oradea, Cuiș și-au făcut datoria. Cum să rămână îndărăt Aradul? Agitatorii trebuie repuși. Sunt mulți, deci pe ei!

Seria au început-o cu cercul Șiriei. Lui au fost dați în judecată pentru »agitare contra ungușilor» avocatul dr. Iacob Hotăranu, președintele partidului național cercul electoral Șiria, apoi preotul Ioan Iercoșan și țaranul George Roșiu din Pâncota.

Despre decursul procesului primim următorul raport:

Senatul se compune din președintele Bittó József, juzii Nagy și Heller. Procuror L. Szakolcz. Acuzații se prezintă cu apărătorii lor dr. C. Pop, Iercoșan și L. Fazecas, substitutul dlui dr. C. Pop, împedat prin moartea băiatului său a se prezenta în persoană.

Se citește actul de acuză, conform căruia dl. Hotăranu e acuzat, că cu ocaziunea vorbirii-program a dlui deputat dr. St. C. Pop, ținută la Pâncota la 22 Aprilie 1906, în vorbirea sa deschiderea ar fi zis către alegătorii români: »nu vă lăsați la ungușii aceștia cu haine negre, ca să trăiesc din sudoarea voastră și sug sângele vostru». Dl. Iercoșan e acuzat, că tot atunci ar zis »nu vă lăsați seduși de gunoiul acesta», dl. G. Roșiu cu aceea, că ar fi provocat poporul la puștile dela jandarmi.

Acuzații resping acuză. Declară, că cu ocaziunea vorbirii-program, o ceată de năbădăioși din partidul 48-ist au venit ca să zădărnicească adunarea.

Dl. Hotăranu spune, că dânsul ca președinte cerut repetit jandarmilor ca să delature elementele turbulente, dar nu l'au ascultat. Atunci dânsul grăind către alegătorii români, arătând spre ceata turbulenților, cari fluerau și strigau »abuză a zis: »Vedeți dragii mei, cum au venit prietenii voștri meșteșugari, cari trăiesc după spatele voștre, să zădărnicească adunarea voastră și să asmuțe! Voi însă fiți pe pace. Nu vă dimiteti ilegalități. Să le răsplătiți cu aceea, că nu vă cumpără dela ei de azi încolo nimic».

Dl. Iercoșan asemenea spune, că el a voit calma, nu să agite, când a zis, că alegătorii români să nu se lase seduși de cei ce vreau provoca.

Dl. G. Roșiu neagă să fi agitat contra jandarmilor.

Urmează ascultarea martorilor.

E nostim, că sunt citați 16 martori, toți străini jandarmi și din ceata celor cari au venit să jăgălească și să provoace. Nici un singur martor român nu a fost citat, deși acuzații au cerut-o aceasta la timpul legal. Dintre martorii țării Gherba întărește aserțiunile dlui Dr. Hotăranu și spune că el nu a auzit să fi vorbit contra ungușilor.

Szupinyi Imre, Schmidt József, Lele Gusfășionează conform acuzei. Cei alții 12 martori spun că dl. Hotăranu și dl. Iercoșan au vorbit spre »negrețe» nu despre unguși și în specie despre 48-iști, cari erau prezenți. Recunosc că ei au făcut gălăgie și au voit să zădărnicească ținerea vorbirii-program.

Nici un martor nu e în stare a reproduce și mănăște frazele incriminate și frazele ce unul atribute dlui Hotăranu, altul le dă în gura dlui Iercoșan și vice-versa. Ba unul zice, că dl. dr. C. Pop a folosit frazele incriminate!

Peste tot la ascultarea martorilor se observă din partea tribunalului o animozitate, care nu poate restălmăci.

Apărătorul dr. C. Iancu cu provocare că nu e un jude și nici notarul nu posedă limba română cere aplicarea translatorului oficial. Tribunalul nu admite. Tendința e evidentă.

După terminarea ascultării martorilor *dr. C. Iancu* într-o motivare de 1/2 oră cere ascultarea a 70 martori români. Spune că dacă e vorba de agitație, atunci aceea ar fi observat-o în prima linie cei căror le-a sunat agitația. E foarte curios, că dintre 500 români, cari au fost prezenți, nici unul nu e chemat ca martor, ci sunt ascultați aceia cari însiși recunosc că ei au fost cei cari au provocat scandal!

Citează din Schiller, cuvintele profunde și foarte potrivite: »Scotianul nu poate fi drept față de britani«. Proverb vechiu; și e o datină bătrână, ca înaintea legii, britanul contra scotianului și vice-versa, nici când nu poate fi martor. Această curioasă lege a produs-o necesitatea și în legi bătrâne se cuprinde adânc înțeles«. În interesul reputației justiției maghiare cere admiterea martorilor însinuati.

Apărătorul L. Fazecaș cere asemenea. Procurorul Szokolczai motivează pentru respingerea cererii apărătorilor, pe baza, că ascultarea lor ar costa *spese multe*. Apărătorii tratează după merit acest motiv ridicol și foarte caracteristic pentru modul de judecare a dlui procuror.

Tribunalul respinge cererea apărătorilor și declară că nu află de necesară ascultarea martorilor însinuati. Apărătorii însinuă caz de nulitate.

Procurorul își rostește recuisitorul, cerând pedepsirea aspră a acuzaților. Incunjură însă a spune că acuzații ar fi agitat contra națiunii maghiare ci zice »contra ungarilor«.

Apărătorii declară că fiind despoiați de armele dovedirii nu pot face alta decât a arăta că acuzații nici chiar folosind aserțiunile acuzei nu au comis agitație în contra ungarilor. Ar fi foarte trist dacă nația maghiară s'ar identifica cu niște băiețandri, scandalagii din Pâncota. Cer achitarea.

Tribunalul se retrage și după o dezbateră scurtă — foarte caracteristică — se reîntoarce și publică sentința:

Di dr. Iacob Hotăran și di I. Iercoșan se declară vinovați pentru agitație contra ungarilor iar di G. Roșiu pentru agitare la fapte punibile și pentru acestea di dr. I. Hotăran se judecă la 3 săptămâni închisoare de stat și 100 cor. amendă, di I. Iercoșan 2 săptămâni și 100 cor. iar di G. Roșiu 2 săptămâni și 100 cor., și sunt obligați a suporta toate spesele.

Notoric e, că tribunalul a aflat agitație și în astfel de fraze, cari procurorul nici nu le-a încriminat, *ceace e contrar procedurii penale*.

Apărătorii au insinuat apelată pentru a fi achitați, iar procurorul pentru agravare!

Iarăș contingentul militar.

Budapesta, 24 Dec.

Este preseara Crăciunului catolic. În toate părțile capitalei să aprind luminițele pomului de Crăciun. Viața politică a intrat într-o scurtă clipă de repaus. Cel puțin astfel se constată într'un ziar oficios local care apare seara. *Liniște sârbătorească* să intitulează entrefiletul în care să decretează liniștea în mod oficios. Dar ea este numai aparentă. Căci pe cerul aibastru și senin al politiceii să desprinde un punct negru întâi mic care va crește însă și va întuneca tot hotarul.

O chestiune care părușe că a dispărut de pe orizontul politiceii revine acuma, anunțându-se întâi sfios și modest, dar care va stârni noi furtuni și noi crize: mărirea contingentului militar. Peste vre-o 8—10 zile ministrul președinte *Wekerle* va merge la Viena unde împreună cu împăratul și cu ministrul comun de război va dezbate chestiunea aceea. Urcarea contingentului nu mai poate suferi zăbavă. Reforma artileriei se va desăvârși anul viitor, o mie de tunuri nouă vor fi puse în serviciul armatei și ele

cer urcarea contingentului. Este o chestiune grea, dar se nădăjduiește, că actualul guvern și mai ales primul-ministru *Wekerle* va izbuti să o deslege în chip satisfăcător.

Știrea aceasta o culegem din »Neue Freie Presse«. De unde ajunge ziarul acesta să afle astfel de amănunte cu 10 zile înainte? Evident el este inspirat în mod direct de către guvern!

Știrea aceasta nu-î decât un sol prevestitor al guvernului menit să sondeze terenul și să pregătească spiritele pentru această nouă tradare a coaliției. Ea nu putea fi pusă în circulație decât numai cu prealabila învoire a cabinetului întreg. D-nii *Kossuth, Apponyi și Polónyi*, ca să nu mai amintim decât pe miniștri kossuthiști, par a să fi învoit cu urcarea contingentului militar, fără nici o concesiune sau cu una foarte neînsemnată în schimb.

Dacă ne amintim condiția fundamentală a pactului dintre coaliție și coroană, înlăturarea chestiunilor de ordin militar de amîndouă părțile și acesta ar trebui să ne lase nedumeriți. Rezolvirea chestiilor militare și realizarea pretențiilor militare ungurești să amânase până după crearea noii leji electorale. Oarecare a renunțat, la aspirațiile ei militare? Răspunsul nu-l putem încă ști. Dar să pare că da, ea a spus să se hotărască de-a înghite hapul amar al urcării contingentului fără dulceața comandai ungurești.

Se pare, că guvernul și mai ales miniștri coaliției s'au îndulcit la putere. Este un adevar foarte vechi și care vecinic se documentează din nou: în psihologia opozantului ajuns la putere să petrece totdeauna prefacere adâncă.

De aici din fotoliul acesta vezi lumea numai decât altfel, a zis un ministru francez Domnii *Kossuth* și soții încă au fost supuși miraculoasei puteri de prefacere a fotoliului. Ochii lor au primit niște ochelari noi, văd printr'o priză specială pe care noi ceștialți miniștri nu o cunoaștem și care probabil arată toate într'o lumină blândă, împăcătoare și trandafirică.

Ce vor zice însă ceilalți domni din coaliție, mai ales tinerii, năvalnicii, nemulțămiiți și lipsiți încă de — priză cea făcătoare de minuni?

Ultime știri.

Deschiderea congresului bisericesc sârb. *Carlovitz*, 24 Dec. Eri s'a deschis congresul bisericesc sârb. Drept semn că nu-l agreează, laicii n'au trimis delegați după patriarh, ci l'au invitat la deschiderea congresului numai membrii din cler. La intrare, nu i-s'au făcut ovațiuni, ci o tăcere domnească. Când a zis că viitoarea ședință să fie azi, i-s'a strigat: »Dacă ești bătrân, demisionează!«. Comisarul guvernial nu este de față. Președintele clubului radical *dr. Krassoievits* a protestat că s'a cetit decretul de convocare în *ungurește*. S'a decis însă cu mare majoritate ca de pe palatul congresului să fie înlăturat steagul negru-galben. Protestate sunt 9 mandate. Intre altele și mandatul lui *M. Polyt*.

Achitat. Timișoara, 14 Dec. *Azi s'a pertractat procesul intentat preotului George Popescu din Cheveres, pentru agitație ce ar fi comis la alegere când a ocărât pe țărani Trifu Popa, Teodor Albu, Pavel Maidan și Petru Popoș, cari corteșiau pentru*

șvabul Henrich Antal și cari au făcut apoi arătare contra preotului lor pentru că a avut să-i rețină dela calea rușinei naționale. Apărătorul dlui G. Popescu a fost dr. Aurei Cosma. Tribunalul neaflând dovedită acuza, a achitat pe preotul Popescu.

Alegerile pentru Dumă. *Petersburg*, 24 Dec. *Printr'un ucaz al țarului, alegerile pentru Dumă s'au ficsat pe ziua de 19 Dec., aniversarea eliberării iobagilor ruși. Sunt însă temeri întemeiate că alegerile vor fi numai o parodie. În cele mai multe gubernii este stare de asediu. Multime de foști deputați sunt arestați ori dați în judecată, să nu poată fi astfel aleși, precum pentru diferite cauze s'a luat dreptul de vot dela 170.000 țărani și aici în capitală dela 8000 foști alegători.*

Ceva despre zidirea și arangierea din lăuntru a catedralei din Sibiiu.

De dr. *Atanasiu Marienescu*, membru al «Acad. Rom.»

(Urmare și fine).

III. Locul sfânt și naia poporului.

Pentru-ca să pricepem bine, am să spun, că teritorul din lăuntru (terenul pardosit) al unei biserici drept credincioase orientale formează figura unei cruci, și aceasta se împarte în patru părți.

1. *Porticul*, în care e intrarea în biserică, și e sub turnul bisericii.

2. *Naia sau tinda bisericii* pentru popor, și anume jumătatea de dinainte către altar e pentru bărbați, iară jumătate din dărăt, către portic, e pentru femei. Teritorul porticului și a naiei sau tindei bisericii e pe lemnul cel lung al crucei, adecă pe partea de din jos a crucei.

3. *Sfânta sau locul sfânt* în lungime e din părțile unei strane (hore) până la părțile altei strane, iară în lățime e dela altar, anume templă până unde se începe naia sau tinda poporului. Sfânta e pe lemnul ce stă cruciș al crucei, adecă pe umerii, pe aripile crucei.

4. *Altarul*, locul închis prin templă, ce se numesc locul cel preasfânt, sau după biblia veche *Sfânta sfintelor*. E pe capul, fruntea crucei.

Altarul, cu o treaptă e mai ridicat decât sfânta, și sfânta cu o treaptă e mai înaltă de cât naia poporului.

Eu, în prima linie și îndeosebi am de desbătut partea a treia, adecă Sfânta sau locul cel sfânt.

Pe sfânta e locul ceremoniilor prescrise l. serviciile divine; pentru aceasta pe sfânta se întorc se învârtesc preoții; pe Sfânta se citește apostolul și evangeliile; pe Sfânta sunt amândouă stranele (hore) pe Sfânta în strane sunt cântăreții; pe sfânta stă amvonul și scaunul episcopesc; pe sfânta înaintea sfeșnicului de dreapta, stă iconostasul, adecă masa cu icoana pentru sărutare.

Smintele principale în zidirea Sfintei sunt:

1. În măsurarea și zirea respective pardoseala Sfintei e o smintă mare. Sminta stă din aceea, că Sfânta, adecă locul între altar și naia poporului, nu e destul de lat, că pe acest loc să se poată face serviciul divin, precum e prescris în regulile, legile și datinele bisericii răsăritene. Adecă locul sfânt e prea îngust pentru serviciul divin, mai ales la sărbători, când mitropolitul slujește adeseori cu 6—8 preoți și doi diaconi. Sfânta e mai îngustă de cât la multe biserici din orașe, cari nu sunt catedrale.

Eu, urmat de eclesiasticul catedralei am măsurat cu metrul lățimea Sfintei, adecă întră altar și naia poporului și lățimea am aflat-o de 5 metri și 19 cm., de toată, adecă am aflat, că e prea îngustă, că e prea strâmtă pentru de a-și implini scopul.

I-și măsurară și alții atare teritor cu lățime de 5 metri 19 cm., ca să-și poată căpăta o idee curată. Eu p. e. am măsurat chilia mea de vizită, și am aflat, că e lungă de 7 m. 6 cm. și e lată de 5 m. 18 cm. Astfel Sfânta e mai lată numai

Iconostase noi, precum și renovări după specialitate **Schmidt János,** se execută cu cea mai mare conștiințiozitate la zidăria de biserici **Budapesta**
IX. Soroksári utca 40. Fondată la anul 1888.

cu un cm. și chilia mea, nu e mare pentru o chilie de vizită, precum se află la alții.

Acum să vedeți, că ce urmări rele ce disordine în catedrală, au venit de acolo, că Sfânta e prea îngustă, adecă nu e destul de lată.

a) Scaunul arhiepiscopesc, adecă al Mitropolitului nu stă pe teritorul Sfintei, precum se află în toate bisericile orientale, ci scaunul arhiepiscopesc stă în naia poporului. Într'un colț al naiei poporului s'a făcut un pod de scânduri, cu 2 trepte, și pe acesta s'a pus scaunul arhiepiscopesc. Podul de scânduri e de 88 de centimetri de lat, și fiind-că acesta pe laturile are razine pentru mâni, scaunul în lăuntru său e îngust. De probă am șezut în scaun, și pentru mine care sunt slăbuț și subțirel, nu e destul de comod, dar dl Mitropolit fiind om robust, și adeseori îmbrăcat în două reverenzi, abea se va putea întoarce în scaun. Afară de aceasta, așa de rău e pus podul de scânduri și cu treptele către predicator, încât când dl Mitropolit, să scoboară pe Sfânta e în primejdie să cadă, dacă nu bagă seamă. Scaunul mitropolitului, numai pe Sfânta poate fi (ca în tot locul) pentru că mitropolitul și când nu e îmbrăcat pentru serviciul divin, ia parte la ceremoniile serviciului divin, d. e. înainte de citirea apostolului și a evangheliei, cântă pace tuturor etc. și cetește Credeul și tatăl nostru. Aceste numai de pe sfânta se poate face! Nu de pe naia poporului.

b) Masa sau pultul, pe care stau cărțile bisericești în strană (horă) are locul numai pe Sfânta înaintea scaunelor din strană. Dar pulturile din ambele strane s'au pus în naia poporului. Astfel, au aflat și alții, că Sfânta nu e destul de lată, dar pentru aceasta nu e ertat, ca să se facă smintă mare, adecă că pulturile stranelor să se așeze pe terenul naiei poporului. Cântăreții ceremoniilor bisericești numai în strană trebuie să cânte, petru că și ei iau parte la serviciul divin, ce se face numai pe Sfânta.

c) Amvonul, în toate bisericile, unde e ordine, stă pe locul sfintei. Acolo care citește apostolul, ori evanghelia, se ține de personalul pentru serviciul divin, și pentru aceasta amvonul trebuie aservat pe Sfântă.

Amvonul la început s'a pus în mijlocul naiei poporului, tocmai sub policandru cel mare. Acum e pus ceva mai aproape de Sfânta, dar așa că diaconul să se scoboare de pe sfânta face câțiva pași și apoi se suie pe amvon.

Fiind amvonul cam mare, pentru că catedrala e mare e imposibil ca să se pună pe Sfânta, dar necondiționat trebuie adus de tot lângă Sfânta, că diaconul de pe Sfânta să se suie pe amvon. De nevoie, numai așa se mai poate corege.

d) Masa pentru masa de sărutat sau precum

unii o numesc, iconostas (starea de icoană) în toate bisericile am văzut-o înaintea sfeșnicului de dreapta dinaintea altarului, în cât, între aceasta masă și pultul stranei e cale pentru intrare în altar. Dar masa cu icoana de sărutat e așezată chiar în mijlocul naiei poporului, pe tipicul din mijlocul bisericii. Smintă mare, că Sfânta nu e destul de lată, a mijlocit și răul acesta. Iconostasul nu poate rămânea aici ci trebuie dus, dacă nu pe Sfântă, cel puțin lângă marginea Sfintei. Oportunitatea, nu poate să suplinească legile bisericii.

e) Așezarea predicatorului încă e smintită, e în față cu scaunul arhieresc și pe zidul de lângă strană, când ar trebui să fie ceva mai deasupra naiei poporului. Predicatorul e așezat așa de jos, încât cu ciradele sale de desupt, se scoboară așa de jos că un copil de 10—12 ani, nu poate sta sub predicator; și făcând eu probă, partea din jos a predicatorului, îmi ajunge mie până la brâu. Și fiind catedrala cu galerii era mai consult, că intrarea în predicator să fie de pe treptele galeriei mai de aproape, și prin ușă în zid, să intre în predicator. S'au precum e mai în toate bisericile noastre, prin o ușă din strana stângă, prin zid, se suie în predicator.

f) Acum văzând cu toții, că Sfânta e lată numai de 5 m. 19 cmt. fiecare laic mirean, va pricepe, că Sfânta Catedralei e prea îngustă, prea strâmbă. Astfel măsurarea și zidirea Sfintei — în ridicătura cu o treaptă mai înaltă decât naia poporului cu smintă, a fost rău, măsurată, nu numai pentru serviciul divin de toată ziua, ci mai ales pentru sărbători, când celebrează mitropolitul cu 6—8 preoți și 2 diaconi și la alte ocazii.

Sfânta trebuie să se îndrepteze! E întrebarea numai, că Sfânta, cu cât să se mai lătasă?

Luând proporțiunile edificiului, și necesitatea în considerațiune, Sfânta trebuie să se lătasă până la 9 metri, în loc de 5 m. 19 cent. Naia poporului e foarte mare, în cât aceasta, dacă se iau 2 m. 81 cent. din ea nu suferă nici o scădere. Astfel ar urma, că Sfânta să se lătasă cât ține terenul unde e podul pentru scaunul arhiepiscop, și cât ține terenul și sub primul scaun din cele 4 scaune de dreapta, aproape de scaunul mitropolitului.

Aceasta ar fi proporțiunea adevărată, aceasta ar fi necesitatea după legile și regulile bisericii față de lărgimea și înălțimea bisericii și față de mărimea naiei poporului.

În caz mai rău, Sfânta să se lătasă cel puțin atâta cât de lat e zidul la spatele scaunului arhiepiscopesc, anume cât de lat e tipicul pictat pe zid, din sus în jos, și adică nemijlocit, până unde se începe scaunul prim, în lătura scaunului mitropolitan.

A 2-a smintă mare în zidire e, că, cum intri pe ușa mare în portic și de aci în naia poporului până la Sfânta, terenul, adică pardoseala e asemenea, e un șes.

Naia sau tinda poporului, în toate bisericile orientale, zidite după legile și regulile bisericilor, se imparte în două; în tinda pentru bărbați și în tinda pentru femei. Impărțirea se face prin aceea, că tinda pentru femei: a) e mai înaltă cu o treaptă, și ridicată cu ceva mai mult decât Sfânta; b) e despărțită prin un zid sau altceva cam până la piept.

Trebuie că în tinda femeilor să fie mai înaltă, pentru că ele se vadă peste capetele bărbaților, aceea ce se întâmplă pe Sfânta, și ici colea să vadă și cele din altar, când ușa din mijloc, e deschisă. În catedrală în fruntea naiei poporului, de-a dreapta stau teologii, de stânga stau prepaștii în număr destul de mare, și astfel ei fac ziduri, peste cari, ochii femeilor din tinda femeilor, nu pot străbate, nu pot vedea.

În urmare tinda femeilor trebuie să se îndrepteze: ori peste pardoseala de azi se face alta nouă, ridicată de o treaptă; ori se fac poduri de scânduri, cum sunt în teatru, că și cei din dreapta să vadă, dar la noi, numai cazul prim se poate aplica, așa precum e în toate bisericile, barem în cele din orașe.

Afără de aceste, un iconostas, adică o masă cu icoane, pusă pentru sărutare, e de lipsă și în tinda femeilor: așa cum este în toate bisericile, unde este ordine bună, căci nu se poate suferi, că femeile pentru sărutarea icoanei pusă în tinda bărbaților, să treacă în tinda bărbaților și printre ei. Să nu înțărăm abuzul.

În urmare se vede, că cei trimiși în comisiune și anume referentul dl Ivan, trebuia se învețe de aceste, barem atâta de puțin, cât am învățat eu.

*

Trebuie aceste nu sunt numai ale comisiunii, ci și ale noastre ale tuturor românilor dreptcredincioși orientali din mitropolie, și pentru aceasta am drept să mă amestec eu și alții, acolo unde nu s'a lucrat bine în catedrală, și să prind îndreptare.

Mie tot una, că respectivii vreau să mă priceapă, să mă asculte și să îndrepteze, ce e de lipsă, ori chiar pentru că am scris aceste, nu vreau.

Smintele nu se pot denega, nici acoperi, ca să nu se vadă și să nu se priceapă. Ori și fiecare plătit de biserică, sau care a primit misiune în interesul bisericii și n'a isbutit cu combinările sale, e supus criticii publice.

Și apoi știut este, că judecata pentru toate: odată totuși trebuie să vină!

Sibiu, 1906.

CORBEIU.

Narațiune istorică de Ioan Slavici.

PARTEA I.

VI. O datorie veche.

(Urmare).

Era prin amurg când Corbeiu și Huțanu au eșit, în sfârșit, pe terasă, ca să iee cafeaua.

»Cât mai stai și când mai vii?« — întrebă Corbeiu dus cu gândul.

Huțanu, acum cam sentimental, luă pipa de spumă, pe care feciorul i-o adusese plină, o aprinse, sorbi odată din cafea și iar mai trase câte-va fumuri.

»De odată două întrebări, la care nu pot să dau răspuns, — grăi apoi voios. — Dacă'r fi după mine, eu ași tot sta și-ași veni mereu. Să vedem însă, dacă mă ții și dacă mă mai primești.«

»Vorbești în pilde«, — întâmpină Corbeiu.

»Ba foarte deslușit, — grăi Huțanu. — Ți-am spus, că am plecat de acasă anume la tine, în misiune și, — urmă el râzând, — mă pomenesc că mă dai afară când aflu, care-mi este misiunea.«

Corbeiu cam dedea cu socoteală, ce va fi voind prietenul său, care avea opt copii, nu mai puțin.

»Da! — răspunse el în glumă, — tot ceea ce se poate. Să vedem, de ce e vorba.«

»Să-ți spun fără multă introducere, — grăi Huțanu și iar trase câte-va fumuri. — Aici la voi e vacantă parochia și eu am stăruit la Blaj pen-

tru în tână, la care țin. Mi-sa spus, că totul atârnă dela voința ta.«

Corbeiu se dete un pas înapoi. Se perduse de odată tot farmecul zilei petrecute cu prietenul său.

»Care va să zică — asta e!« — strigă el adânc jignit.

»Stai, nu te pripi, — stăruia Huțanu, — că nu ți le-am spus încă toate.«

»Nu mi-le mai spune, că eu știu, — întâmpină Corbeiu stăpânindu-se. — Bonții dela Blaj își închipuiesc, că sunt supărat fiind-că am avut ceartă cu popa și vor să profite de ocaziune spre a mă momi să intru iar ca oaie rătăcită în singur mântuitoarea lor biserică; — iară tu. — adause cu amărăciune, — ai primit sarcina de mijlocitor al lor. — Ți-o iert aceasta, căci multe au să i-se ierte în această lume mizerabilă unui biet muritor cu casa plină de copii, de ale căruia strămtorări toți vor să abuseze, — ți-o iert, dar zic »nu!« — Țin prea mult la tine pentru-ca de dragul tău să pot face un lucru, de care mi-ar fi rușine. — Mie nu-mi trebuie popă!«

Huțanu se uita lung în fața lui.

»Moțul dracului! — grăi el tot râzând. — Pătimăș ai fost și încăpăținat totdeauna, pătimăș ești și acum și bănuitor și nedrept. Chiar acum ziseși, că nu faci ceea ce voiam să te rog fiind-că ții la mine: dar eu nu țin la copii mei!? De unde-ai scos tu convingerea, că miserabilii nu numai vor, ci și pot să abuseze de strămtorările omului cu casa plină de copii!? — Nu, Vasilie, părintele, care în adevăr își iubește copii, nu se vârșește nici el de dragul lor fapte, de care ar trebui să se rușineze. Scurmă pământul, își taie

în carne, se sângeră, dar nu se dă, nu se înjoșește.

Iubirea adevărată nu-l coboară, ci-l înalță pe om! Nu, — nu e ceea ce zici tu, și te vei încredința, că prietenia adevărată e ceea ce m'a dus la tine. — Ți mai aduci câte odată a minte de Elvira?«

Corbeiu trăsări.

»Cum vine întrebarea aceasta așa din senin! — întreabă el cu glas înăbușit.

»Nu e din senin, — răspunse Huțanu. — Știi, că ea a rămas văduvă, c'a murit în urmă și c'a lăsat o fată, pe care o ține o soră a fostului ei soț: fata aceasta e logodnica tinărului de care-ți vorbești.«

Corbeiu stătea ca ncremenit.

»Credeam, — aduse Huțanu, — că trebuie să le știi și tu acestea.«

»Asta e, — grăi Corbeiu, — cea mai mișeală din toate urzelile, pe care le-a născocit vre-odată răutatea omenească. — Ce crezi tu, că trebuie să fac eu!?«

Huțanu dete din umeri.

»Asta atârnă dela firea omului, — răspunse el, — și nimeni mai bine decât tine însu-ți nu poate să știe, ce-ți este și ce nu-ți este cu puțință. — Eu, așa cum mă știu însumi pe mine, urmă el după o clipă de răsândire, nu m'a-și împăca cu gândul, că am să trăiesc așa zicând sub același acoperământ cu fiica omului, care a avut de soție pe femeia ce am iubit.«

»Asta nu! — strigă Corbeiu. — Eu văd în ea pe fiica femeiei, căreia într'o clipă de amărăciune i-am făcut o mare nedreptate și față de care am

NOUȚĂȚI.

A R A D, 25 Decembrie 1906.

— **Articolul lui Bánffy.** În revista »Magyar Hírlap« baronul Bánffy a scris un articol care este mare senzație în presa maghiară. El reproduc comenteează toate ziarele mari maghiare.

Bánffy e de părere, că actuala formațiune guvernamentală nu mai poate dura. Cei-ce stau pe putere 67-iste, între care se declară și Bánffy, nu pot lua răspundere pentru cele ce fac 48-iștii. Actualul prim-ministru e deci de părere să li-se ia întreaga putere, prin urmare și responsabilitatea întreagă, *kossuthiștilor*. Mai ales că la rândul țării lor le-a dat câștig de cauză. Să se vadă odată rezultatele politicii kossuthiste, care au răgădit atâtea. Bánffy laudă de altfel pe Kossuth pentru-că joacă cu cărți deschise. Zice să-l ia meze și șefii celorlalte partide.

— **Din Caransebeș** ni-se scrie că toată lumea românească este indignată de atitudinea directorului *seminarial* Ionescu, care în conștiința comunal a votat ca cele 100.000 copioane adunate de *biserica*, să fie date pe mâna guvernului. »Se vor mai găsi oare — scrie corespondentul nostru — și d'aci încolo fețe bisericești și oameni de școală cari să mai stea în covârșie și să nu vadă unde-i duce — Pera?...

— **„Viața Românească“**, revista redigată de d-nii profesori universitari C. Stere și P. Bujor, în numărul din urmă, pe luna Novembrie, are un bogat sumar, ca toate celelalte.

Indemnăm pe toți cărturarii români să aboneze această revistă care într'adevăr, îmbogățește viața intelectuală a românilor de pretutindeni.

— **Păcate.** Sub acest titlu ni-se scrie: Scopul meu e deocamdată a atrage atenția publicului românesc asupra unui curent pornit nu de mult și căruia chiar fiindcă nu-i dăm importanță putem foarte ușor să cădem în un păcat nou tot așa de greu ca și celelalte din trecut. În orașele mari străinii au început a înființa teatre electrice. Nu e stradă care să nu își aibă teatrul ei.

Rolul ce-l au aceste teatre e însemnat. Reproduc cu chipuri vii scene din viață, vesele, triste. Reproduc evenimente istorice petrecute cu sute de ani înainte de aceasta. Parte cu scop de a cultivă, parte cu scop de a distra.

Cu ajutorul acestor chipuri putem vedea *năsobul ruso-japonez*, putem vedea locuitorii

o veche datorie. Tocmai aici e mișelia: mie greu să-l arăd din cale să zic »nu!« și mi-ași face toată viața muștrări, dacă ași zice »da!« Chiar și dacă n'ar fi celelalte, sătenii au omul lor, și ași fi nedrept, dacă le-ași aduce altul, și nesocotit, dacă ași vâri pe tinerii, de care vorbești, într'un vespar.

»Tu faci cum te mână firea, — grăi Huțanu, dând iar din umeri. — Un singur lucru aș dori: să nu se poată zice, că n'am stăruit. — Am să-ți mai spun, că voiă să vie doamna Fireanu, mătușa fetei, și eu am venit mai ales ca să te scap de ea.«

»Dacă veni, — îl întrerupse Corbeiu, — îi spuneam tot aceea ce-ți spun și ție.«

»Nu știu, — întimpină Huțanu râzând. — E o someșeană prăpăstioasă, cu care oamenii ca tine cu anevoie se'nțeleg. — Mă cuprind răcorile când mă gândesc ce o să am cu dânsa.«

»Trimite-o la mine, — stăruie Corbeiu, — căci țin și eu să o încredințez, că nu e la mijloc lipsă de bunăvoință. Voiu face-o să ceară altă ceva.«

»De! — răspuse Huțanu, — acum, după ce le ști toate ar fi cu puțință și asta. — Par'însă, că tot ar fi mai cu minte să vie tinărul.«

»Bine, să vie el!« — zise Corbeiu. Atât le fusese de'ncredată convorbirea, încât pipa lui Huțanu se stânsese de mult și cafeaua lui Corbeiu se răcise și stă neatinsă când feciorul veni să iee cescile.

Ei își luară cafelele acum reci, Huțanu își aprinse pipa, și mai steteră de vorbă până spre miezul nopții. (Va urma.)

din Africa cu felul lor de a trăi, putem vedea pagini din istoria românilor cu eroii ei vii mișcându-se pe câmpul de luptă. Lucruri religioase cum d. e. Patimile Mântuitorului etc. În fine câte o glumă bună. Asociațiunea pentru cultura poporului român când s'a decis pentru a cultivă poporul de rând în felul acesta a cunoscut însemnătatea și influința culturală, ce o pot avea aceste prelegeri. Deoarece Asociațiunea singură nu poate rezolvă această problemă, ar fi de dorit, ca români cu dare de mână — în special băncile românești — în centre unde în zile de târg se adună mult popor să înființeze astfel de teatre electrice. Nu numai meritul cultivării îl vor avea acești domni, ori institute, dar și un venit anual colosal. Și cu atât mai vârtos e chestia actuală căci de sigur străinii ne vor lua pe dinainte și păcatul nostru va fi când aceste prelegeri vor infiltra în poporul nostru un spirit străin. Sapienți sat. Tot în această foaie voiu publică date amănunte despre toate speciile împreunate cu înființarea unui astfel de teatru (cinematograph).

Budapesta.

Simeon Popescu.

— **O petrecere — monstră românească în capitală.** Din Budapesta primim știrea, că săptămâna trecută s'a format un comitet pentru pregătirea unei mari petreceri românești cum nu a mai văzut capitala ungurească. În Budapesta trăiește un mare număr de tineri români, nu numai studenți, ci și tîrași, candidați de advocați, doctori, ingineri, funcționari, etc. Aceștia au hotărât să organizeze o petrecere unică atât ca proporții cât și în privința caracterului ei. Ea va avea ca patroni și patroane pe persoanele din cea mai înaltă societate românească a Ungariei. Mai multe din ele au declarat că vor primi patronajul. Lamura fineretului românesc din amândouă sexurile își vor da întâlnire aici. Advocăți, doctori, ingineri, profesori, etc. din provincie vor lua parte la ea. Se pare că ea va deveni o grandioasă manifestare socială a elitei românești de pretutindenea. Petrecerea va avea un caracter de *cabaret*. Programul seratei nu s'a fixat încă definitiv. El va cuprinde puncte muzicale și etnografice cu costumuri și jocuri românești. Cum am spus, actualul comitet compus din 10—12 persoane în frunte cu dl dr. George Bilașcu are numai menirea de-a *pregăti* petrecerea, iar lista definitivă a membrilor comitetului se va stabili după Crăciun. Venitul va fi destinat societății studentești »Petru Maior«, ai cărei foști membrii sunt organizatorii.

— **Alegere de preot.** Duminecă în 10/23 Decembrie s'a ținut alegerea de paroc în frunțașă comună Chelmac, protopresbiteratul Lipovei. Dintre 4 recurenți s'a ales cu o majoritate covârșitoare de voturi tinărul preot Ignatie Vișoiu. Felicitări!

— **Alegătorii din comitatul Timișului.** În cele nouă cercuri electorale din comitatul Timișoarei sunt 26.350 de alegători, cu 193 mai mulți ca în anul trecut. Numărul alegătorilor în singuraticele colegii e următorul:

Aradul-Nou	2375
Cocota	2571
Bechicherecul-mic	2450
T.-Recaș	2323
Ciacova	2311
Ritberg	2781
Moravița	2408
Lipova	2521
Biserica-Albă	6610

În colegiile subliniate majoritatea alegătorilor o formează românii, deci cercuri cari trebuie cercite pentru deputații naționaliști.

— **Necrolog.** Înregistrăm cu regret următoarele: »Dr. Stefan C. Pop și soția, ca părinți, Anna, Vasilie Stefan, Zoe și Alexandru ca frați și surori anunță, că adoratul lor fiu, respective frățior, micul îngeraș **Laurențiu** a încetat din viață la 24 Dec. 1906 în vârstă de 6 luni. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre vecinică odihnă și după ritul bisericeii gr. cat. rom., Marți, în 25 Decembrie 1906 la orele 3 p. m. în cimiterul de sus. Arad, 24 Decembr. 1906«. Trimitem celor îndurerăți sincere condolențe.

— **Monument.** La New-York s'a fondat un comitet sub conducerea arhimilionarului Cornelius Vanderbilt pentru a ridica un monument în memoria lui Robert Fulton, inventatorului vapoarelor. Monumentul se va ridica în insula Manhattan și va costa 600000 dolari.

— **Adunarea extraordinară a fondurilor din Năsăud** s'a ținut Luni în 17 Dec. pentru a rezolva, scrie »Revista Bistriței«, petiția înaintată de profesorii dela gimnaziu pentru îmbunătățirea salarelor și în legătură cu aceasta a fost pusă la ordnea zilei și scrisoarea directorului suprem din cercul de învățământ al Clujului, prin care a comunicat regulamentul dat de ministrul instrucțiunii sub Nr. 95.333 din 7 Noembrie a. c. pentru întregirea plăților directorilor și profesorilor dela școalele medii confesionale, municipale și comunale până la mărimea plăților ce le au profesorii dela școalele medii de stat. S'a hotărât în principiu, ca chestiunea să se studieze și la proxima adunare generală să se iee hotărâre în merit. În merit au fost prezentate 3 propuneri. Dr. Ciuta mănecând din considerația, că regulamentul din chestiune nu se referă și la gimnaziile fundamentale propune ca să sondeze terenul și intru cât ministrului nu și-ar referi regulamentul și la gimnaziul nostru, să fie rugat, ca să ajutore și gimnaziul din Năsăud cum ajută celelalte gimnazii din țară. Dr. Pahome propune, ca ajutorul oferit de ministru să se refuze și să nu se primească sub nici un titlu. Dr. Onișor a prezentat un proiect de concluz, ca adunarea luând act de scrisoarea directorului suprem și de regulamentul ministrului, intru cât acesta se referă și la gimnaziul nostru îl recunoaște de obligator, și deci autorizează comisiunea administratoare ca să înainteze la ministru petițiile ce le vor înainta profesorii și pentru întregirea plăților, cu condițiunea expresă, că ministru recunoaște drepturile autonomicele fondurilor garantate în actele fundamentale și în statutele de admintstrare și special dreptul de susținător de a hotărâ limba instrucțiunii, iar dacă în viitor ministrul ar hotărâ condițiunile ajutorului dela stat altcum decât cum sunt în Regulament, ori ar pune alte condițiuni, fondul își reserva dreptul de a hotărâ asupra primirii sau neprimirii și mai departe a ajutorului; dacă ministrul n'ar primi aceste condițiuni, adunarea îndeamnă comisiunea adm. ca să retragă numai decât petițiile profesorilor. Ajunsă chestiunea la vot s'a primit cu 14 voturi contra 10 propunerea de a studia încă chestiunea și a se aștepta până la adunarea generală de primăvară.

— **O nouă tradare.** Sub titlul »Tradare națională română«, »Budapesti Hirlap« dela 23 c. dă în traducere și comentează cu multă amărăală convorbirea pe care a avut-o cu un redactor dela »Patria« dl Dr. V. Lucaciu.

Frunțașul român, care petrece de mai multă vreme în București, în convorbire arată și condamnă în termeni aspri politica șovinistă, arată cum s'au demascat guvernării în urma interpelării d-lui dr. Vaida privitoare la *neexecutarea legii de naționalități*, arată ticășiile administrative la alegeri și lipsa unei legi electorale drepte, se ocupă de vorbirea perversă a contelui Andrassy, face distincție între nația ungară politică și etnică, arătând absurditatea acuzei că naționalitățile ar agita contra patriei voind a-și păstra limba, arată că nu frunțașii români d'aci d'acasă, ci politica ticăloasă a guvernelor împedică dezvoltarea unor relațiuni mai calde între România și Ungaria, iar despre cartea d-lui Aurel C. Popovici a zis că e un roman politic, care n'are a face cu politica noastră.

În toate cele vorbite de Dr. Lucaciu, organul imperialismului maghiar vede agitație contra țării și a ungarilor și cu multă sofistărie vrea să demonstreze *liberalismul maghiar* tocmai prin faptul că dl Lucaciu poate vorbi astfel — nepedepsit!

Azi mîne șovinistii o să pretindă că dr. V. Lucaciu n'a stat cu anii în temniță și o să declare drept ilegalitate, că nu pot trage în judecată pe cei-ce îi supără de pe teritoriul României!

— **Inmormântarea Nadinei Slavianschi.** Din München se vestește, că Nadina Slavianschi, directoara renumitului cor național rusesc, în urma unei operații a murit. Inmormântarea, ce i-s'a făcut Sâmbătă, a fost împreună cu o rară pompă funebră. Întreaga colonie rusească de acolo, precum nenumeros public au petrecut până la mormânt pe renumita cântăreață, care în viața ei a avut drum de glorie și preamărire. Tatăl-seu, bătrânul Slavianschi, a fost un om bogat și a avut ideea, să popularizeze cântările rusești în întreaga lume. A format deci un cor din cei mai buni cântăreți și cântărețe. Cu aceasta a străbutut sta-

tele Europei. In Ungaria încă a concertat în mai multe orașe. In Arad fusese de două-ori.

— **Prelegeri economice în des. Bistrița** al »Asociațiunii«, s'au ținut Duminecă în 16 Decembrie a. c. în comunele Serețel și Galați, în localul școlilor confesionale înainte și după amiază. A presidiat dl. dr. G. Tripon în ambele locuri. In cuvântul presidial a făcut istoricul »Asociațiunii«, arătându-i scopul și însemnătatea pentru înaintarea culturii și literaturii în popor. Indică trebuința, de a se face agentura în fie care comună. Popor mult, și ici și colo. Cuvântarea a fost la înțelesul tuturor, ca altădată. Tot poporul a fost de față. A urmat prelegerea frumoasă a dlui învățător Gavril Hordovan din Bileag, despre foloasele pomării. A fost ascultată cu multă atențiune. Prelegerea se va publica întregă, fiind vrednică. Agentura s'a înființat în ambele comune, înscriindu-se membrii spriginitori suficienți. Totodată s'a organizat agenturile, și s'a predat fiecăreia câte o modestă bibliotecă, primită cu bucurie. Au urmat convorbiri practice, anume în Serețel, despre întrebarea, cum să li se exopereze și prefacă foștilor urbariaști în pășune, o parte însemnată a competenței căpătate dela foștii domni feudali? Lucrul s'a și pus la cale: s'a organizat compozorii. S'a formulat textul protocolului. S'a pornit pe calea necesară. In Galați convorbirea practică s'a învățat pe lângă comasația, aflată către finalizare, și eșită foarte rău pentru poporul din Galați. S'a constatat trebuința, de a se îngriji poporul de pășune suficientă, de cu vreme, ca să se poată regresa cu vitele, pentru predarea de teritor, suferită. Urmarea sfaturilor și a prelegerii ținute despre pomărit, a fost că poporul a decis conscrierea proprietarilor, cari vor să îmbrățișeze pomăritul. Și se va înainta petițiune din ambele comune, încă în decursul iernei, către Inaltul Guvern de agricultură, pentru sprijinirea poporului în această direcțiune, începând deja în primăvara viitoare. Dnii învățători din ambele comune au stat cu credință în serviciul poporului și al culturii lui.

— **Duassow despre atentatul contra lui.** Din Petersburg se scrie, că amiralul Dubassow a făcut ziarului »Now. Wr.« următoarele mărturisiri despre atentatul plănuțit contra lui:

— Sunt obicinuit să fac zilnic câte o plimbare, mai lungă și atunci mă întovărășește și soția cu fata. Trebuie să o atribui unei întâmplări norocoase, că în 2 Decembrie am eșit singur la plimbare.

Mergeam pe drumul meu obicinuit, când de odată văd sburând pe lângă capul meu un obiect scilicite. Inaintea mea era un tânăr de vreo 18—20 de ani cu revolver încărcat îndreptându-l spre mine. Am fost la moment în clar cu situația. Am năvălit momentan la el, dar el a descărcat de șese ori revolverul asupra mea fără să măfiatins măcar. Eram deja aproape de el, când a aruncat o bombă spre mine. Explozia a fost atât de puternică, încât am căzut la pământ.

Nerânindu-mă însă, m'am ridicat în picioare și m'am luat după atentator. Așa am făcut însă câțiva pași, altul înpușcă asupra mea, dar nici acesta nu m'a nimerit. A aruncat asupra mea și o bombă, ce n'a explodat. El a fugit atunci. Intre acestea pe primul atentator l-au prins și dat pe mâna poliției atentatorii nu studenți, după cum se scrisese prin ziareci muncitori.

— **Socialiștii din Ciaba, aranjază în 5 Ianuarie petrecere cu dans,** sub patronajul deputatului dr. Pető și a lui Achim András, fost deputat.

— **In chestia darului oferit de Wilhelm Papei Leo XIII** »Vossische Zeitung« scrie cu privire la cunoscuta comunicare după care papa Leo XIII ar fi solicitat împăratului Wilhelm un dar de bani:

»S'a dovedit că în memoriile prințului Hohenthal se află comunicarea, că în Februarie 1893 generalul Loe a remis lui Leo peatra papală și că papa a promis că va influența asupra cardinalilor și episcopilor din partidul centrului, în favoarea legilor propuse de guvern.

»Prețiosul briliant, 18 carate, a fost oferit papei într'un inel pontifical cu ocazia jubileului de 50 de ani de episcopat.

»Cu planul inelului a fost însărcinat dl Frederic Sneider, iar schița planului a fost făcută de profesorul Theodor Halm.

— **Un prânz de 1250 de franci d'o persoană.** Un bogătaș american, John Haman, vînd să-și inaugureze noul său palat a invitat 48 persoane la un prânz de lux. Programul mesei a fost copiat după menu-ul Ducelui de Alba aranjat în onoarea micului prinț de Asturia.

Mâncările s'au servit în teler de aur masiv, Doamnelor și domnișoarelor prezenteli s'a oferit ca aducere aminte câte un ciasornic de aur artistic lucrat iar cavaierilor câte un degetar de aur pentru mici buchete de pus la butonierul hainei.

— **Creștini buni.** Ni-se scrie: In ziua Stului Nicolae a. c. s'a ridicat parastas întru memoria fericitului în Domnul a vrednicului și neuitatului nostru fost prim-notar comunal Nicolae Serb care nu numai ca oficiant de model a fost iubit din partea tuturor, dar a fost iubit și ca adevărat fiu credincios al bisericei sale și român bun.

Actul parastusului s'a, săvârșit de către M. O. domni Iosif I. Ardelean, Vasile Beleş, parochi și Ioan I. Ardelean, preot capelan.

Cu ocaziunea aceasta mult stimatul domn Dimitrie Machi Ardelean, notar comunal în Gyula-Varșand a dăruit 10 coroane pentru a providea câțiva școlari săraci cu cărți și recvizitele necesare.

Pentru această faptă marinimoasă în numele școlariilor îi exprim mulțămintă publică.

Traian Tabic,
inv. gr.-or. român.

— **Un incident care face mare șgomot** s'a întâmplat Sâmbătă la Petersburg.

Era serbarea ordinului »Sf. Gheorghe«. După tradiție, toți cavalerii ordinului, soldați și ofițeri, sunt primiți la palat de către țar. Dar anul acesta militarii au fost inspectați și perchiziționați de către poliția secretă, la gara Tsarskoeselo, ceea-ce i-a revoltat. Prezența mai multor spioni decorați ilegal cu crucea sfului Gheorghe care e foarte apreciată în Rusia a indignat pe soldații, cari și-au câștigat decorația pe câmpiile de luptă din Mancuria.

Cavalerii erau foarte amăriți, când i-a primit țarul. Ei i-au povestit toate mizeriile ce au îndurat și se plânseră împotriva administrației care le refuză penzii meritate.

Aceste declarații au impresionat pe împărat, dar au scos din sărite mai ales pe marii duci, cari voră să silească pe soldați să tacă.

Aceștia din urmă le-au răspuns însă cu îndrăzneală.

— **Recvisite școlare,** măpi, globuri, mașine de cumpuț, recvisite fizice și geometrice se pot căpăta la librăria lui Jngusz J. és fia. Arad, str. Weitzer János.

Poșta Administrației.

Vasile Terebenți, Iezvin. Am primit 15 cor. ca abonament până la 1 Ian. 1907.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 25 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (100—klg.)	7:43—7:44
Secară pe 1907	6:58—6:59
Orz pe 1907	7:48—7:49
Cucuruz pe 1907	5:13—5:14

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907	7:43—7:44
Secară pe Aprilie 1907	6:58—6:59
Orz pe 1907	7:46—7:47
Cucuruz pe 1907	5:13—5:14

Redactor responsabil Sever Bocu.
Editor-proprietar George Nichin.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»

Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute »Academiei Române« în ședința din 19 Octombrie 1904. Adăugate și întregite de Isidor Ieșan.

Se poate căpăta cu prețul de 1 Cor. 50 fil.

Plus 10 fileri porto.

Nici o osteneală sau cheltuială

nu crățăm la cumpărarea materialelor brute pentru prepararea Emulsiunii Scott, numai să asigurăm calitățile în adevăr prime și cele mai bune de oleu de pește și de hipofosfiți de var și natron. Aceste materiale exclusiv de clasa primă sunt apoi prelucrate prin procedura proprie alui Scott care se distinge prin dibăcie tehnică și prin cărațenia cea mai exemplară, și produsul e nu numai gustos și foarte ușor de mistuit, ci și de efect extraordinar, cu mult mai bun decât oleiul obișnuit de ficat de pește. In toate cazurile de slăbiciune, fie corporală fie în urma boalei, fie paciențului bărbat desvoltat sau copil, este Emulsiunea lui Scott totdeauna un mijloc neîntrecut de înțărare.

Semnul, că Emulsiunea lui Scott veritabilă este breveta: »un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și în mișindu-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, »Városi Gyógyszertár»

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2-5

Se află în fie-careapotecă.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»:

Chestiunea de naționalitate

De Br. Eötvös József,
tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto

ANUNȚ.

Să caută o gospodină harnică, de omeție, mai în vârstă, fără copii și cu oarecare cultură socială; pentru un preot de șate, văduv și fără copii. Ofertele să se adreseze la Administrația acestei foi sub numele: Constant.

Cel mai sigur medicament contra tusei, răcelei și răgușelei este

zăharul lui RETHY

o o ce se capăta în ori-care farmacie. o o

Prețul unui borcan 60 fil. Să se ceară numai zahărul lui Réthy. Cinci flacoane trimite pentru 3 cor. a

Pregătitorul RÉTHY BÉLA farmacist, Békéscsaba

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. **ARAD** Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de
mașini de cusut **SINGER** și **MINERVA**.

Unicul magazin de
renumitele mașini de cusut

● **PFAFF** ●

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

● MARE OFICINĂ DE DREGERE. ●

In magazin se află
mare asortiment de

▶ **gramofoane și plăci.** ◀

— Condiții de solvire foarte avanta-
gioase. —

Rosenberg József

BAZAR

În piața SZABADSÁG

(lângă cafeneaua Pölzl).

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că

EXPOZIȚIUNEA DE GRĂCIUN

a bazarului meu din piața Szabadság

s'a deschis din ziua de azi. — Despre buna calitate și can-
titate ori și cine se poate convinge.

Cu stimă:

ROSENBERG JÓZSEF.

Mare asortiment de GRACIUN și ANUL NOU.

Fabrica de cuptoare din Meidinger a lui

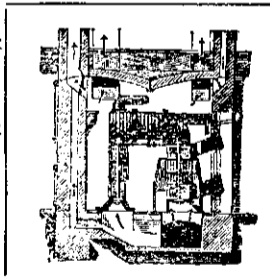
KOCH JENŐ

Budapest, V., Báthory-utca 9.

Primește aranjamente pentru încălzirea cu aer
a castelelor, caselor de familie, bisericilor,
teatre, hoteluri etc

Telefon 8-69.

Telefon 8-69.

Catalog despre cup-
toare Meidinger la
dorință trimis gratuit.

Planuri pentru aranja-
mente de încălzire din
centru se fac gratuit.

Inoie extravagantă

LA CUSUTUL DE HAINE

St. Doamnă!

Înainte de Ți-ai coase haine, fă o încer-
care la mine, Voi arăta onoratului public
de dame, că pe lângă preț ieftin, înră se
poate săvârși lucru cu gust, elegant și fin.

Cusutul:

Unui fason întreg	5 fl.
Un costum	7 fl.
Costum negligé	2 fl.
Blous	2 fl.

Cu deosebită stimă:

ÖZV. PERIN MIRONNÉ,
strada Kossuth nr. 68.

TELEFON 238.

TELEFON 238.

Paltoane pentru dame după moda cea mai nouă.

Cojoace pentru femei

Paltoane pentru fete

în prețuri foarte scăzute.

Radó Gyula,

MAGAZIN de HAINE pentru FEMEI.

vis-à-vis cu biserica Minorităților.